

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

22 липня 2025 року

№ 18-2

Київ

Про розгляд Звіту про результати аналізу звіту Антимонопольного комітету України за 2024 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України «Про Рахункову палату» розглянуто Звіт про результати аналізу звіту Антимонопольного комітету України за 2024 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету.

За підсумками обговорення Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. Звітування. Подання звіту про діяльність Антимонопольного комітету України за 2024 рік (далі – Звіт АМКУ за 2024 рік) до Верховної Ради України та його оприлюднення здійснено Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет, АМКУ) відповідно до вимог законодавства.

Інформація викладена у Звіті АМКУ за 2024 рік належно, з використанням інфографіки, таблиць та діаграм, що забезпечує її сприйняття.

2. Повнота висвітлення інформації. Викладена у Звіті АМКУ за 2024 рік інформація розкриває основні результати діяльності Комітету, кількісні та вартісні показники виконання завдань, висвітлює міжнародну діяльність, взаємодію з громадськістю, кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення, стисло окреслює стан внутрішнього аудиту та роботи із запобігання корупції, описує систему організації внутрішнього контролю.

При цьому в Звіті АМКУ за 2024 рік не висвітлені планові результативні показники продукту, ефективності та якості за бюджетною програмою за КПКВК 6011010 «Керівництво та управління у сфері конкурентної політики,

контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції», а фактичні результативні показники відображені частково.

Звіт АМКУ за 2024 рік не містить підсумкової за розділами та узагальненої інформації про проблемні питання в діяльності Комітету, причини їх виникнення та шляхи розв'язання, а також інформації про вплив результатів реалізації Комітетом заходів звітного періоду на планові завдання наступного періоду.

Звіт АМКУ за 2024 рік складається з розділів, які висвітлюють виконання завдань, визначених статтею 3 Закону України від 26 листопада 1993 року № 3659-XII «Про Антимонопольний комітет України» (далі – Закон № 3659).

Водночас окремого розділу щодо реалізації Комітетом одного з основних завдань, передбачених статтею 3 Закону № 3659, – сприяння розвитку добросовісної конкуренції – Звіт АМКУ за 2024 рік не містить.

Невідображення розділу щодо сприяння розвитку добросовісної конкуренції та розпорошення цього завдання по інших розділах порушує вимоги Порядку підготовки звіту про діяльність Антимонопольного комітету України, затвердженого наказом Комітету від 21.10.2024 № 85-ОД (далі – Порядок № 85), щодо змісту звіту АМКУ. Формується думка про певну нечіткість викладення АМКУ ролі однієї зі своїх ключових функцій. Це свідчить про необхідність фокусування уваги на висвітленні однієї з важливих функцій Комітету, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню прозорості та підзвітності органу, а також посиленню аналітичної основи для формування державної політики у сфері конкуренції.

У Звіті АМКУ за 2024 рік також не сформований окремий розділ, в якому б системно відображались показники діяльності Комітету в частині, що впливає на виконання державного бюджету. Зазначена недосконалість спричинена, зокрема, невстановленням у Порядку № 85 відповідних вимог до формування звіту АМКУ, а також обмеженістю результативних показників у паспорті бюджетної програми.

3. Формування та реалізація конкурентної політики. Інформація про участь Комітету у формуванні та реалізації конкурентної політики в 2024 році відображена у Звіті АМКУ за 2024 рік частково, що не дає змоги повною мірою оцінити діяльність Комітету в цій сфері.

4. Діяльність, що впливає на виконання державного бюджету. Звіт АМКУ за 2024 рік не містить окремого розділу чи формалізованої будь-яким іншим чином системної інформації щодо діяльності Комітету в частині, що впливає на виконання державного бюджету.

Забезпечення надходження до державного бюджету сум штрафів та пені є недостатнім.

Надходження у 2024 році до державного бюджету сум накладених АМКУ в 2024 році штрафів та пені залишаються на низькому рівні. Із прийнятих

протягом року Комітетом 958 рішень про накладення штрафів на загальну суму 1 021,4 млн грн, виконано 309 (32,3 %) на загальну суму 59,2 млн грн (5,8 %).

Хоча кількість рішень про накладені Комітетом у 2024 році штрафи порівняно з 2023 роком збільшилась на 70,2 %, загальна сума таких штрафів, яка має надійти до державного бюджету, зменшилась на 60,5 % та становила 1 021,4 млн грн (проти 2 585,9 млн грн у 2023 році).

Усереднена сума штрафу за прийнятими у 2024 році рішеннями Комітету зменшилась в чотири рази.

При цьому загальна сума сплачених штрафів і пені у 2024 році була в чотири рази менша (241,1 млн грн) за приріст заборгованості (981 млн грн) та становила 1,7 % загальної заборгованості, що утворилась на 01.01.2024 (14 107 млн грн).

Загалом на 31.12.2024 несплата штрафів та пені за всіма рішеннями Комітету, прийнятими як у 2024, так і попередніх роках (2539 рішень, які виконуються, не виконуються, оскаржуються, перебувають у виконавчому провадженні тощо), становить 15,1 млрд гривень.

Із вказаної суми станом на 31.12.2024 в судах оскаржувалось 201 рішення Комітету на 8,1 млрд гривень.

Зазначена інформація у Звіті АМКУ за 2024 рік не наведена.

Несплата штрафів до державного бюджету на суму понад 15 млрд грн, які не відображені у Звіті АМКУ за 2024 рік, впливає на виконання державного бюджету та, відповідно, на оцінку діяльності Комітету.

За інформацією Комітету, зазначене спричинене, зокрема, автоматичним зупиненням виконання рішень Комітету при зверненні до суду, що призводить до затягування процесу стягнення штрафів, а також низькою ставкою судового збору (3 028 грн).

У 2020–2024 роках суб'єкти господарювання оскаржили в судах від 10 до 18 % рішень, ухвалених органами АМКУ. Частка рішень, визнаних судами недійсними повністю або частково, становила від 3 до 0,1 % загальної кількості рішень за відповідний рік. Таким чином, основною причиною оскарження є не обґрунтованість правових підстав, а намагання суб'єктів господарювання відтермінувати виконання рішень Комітету.

У 2024 році було ініційовано законодавчі зміни – проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Антимонопольного комітету України» (реєстр. № 12440 від 26.01.2025) (далі – проєкт Закону № 12440).

У проєкті Закону № 12440 запропоновано змінити статтю 60 Закону України від 11 січня 2001 року № 2210-III «Про захист економічної конкуренції». Нова редакція цієї статті передбачає, що подання позову не зупиняє виконання рішення, якщо суд окремо не ухвалить відповідного рішення. Такий підхід підтримується практикою Верховного Суду.

Окрім того, проєкт Закону № 12440 запроваджує солідарну та субсидіарну відповідальність у межах групи суб'єктів господарювання, а також інститут

економічного правонаступництва. Це дасть змогу стягувати штрафи навіть у разі ліквідації порушника або відсутності у нього активів.

Зазначені зміни спрямовані на запобігання уникненню відповідальності та забезпечення належного виконання рішень Комітету.

5. Економічний ефект. Наведений у Звіті АМКУ за 2024 рік економічний ефект у сумі 6,3 млрд грн (з 8,8 млрд грн), отриманий від погодження Комітетом нормативно-правових актів (далі – НПА), Рахунковою палатою не може бути підтверджений.

Згідно з порядками розрахунку економічного ефекту від заходів з контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції структурних підрозділів та міжобласних територіальних відділень Антимонопольного комітету України, затвердженими наказами Комітету від 22.02.2018 № 17 (зі змінами) та від 11.12.2024 № 105-ОД (далі – Порядок № 105), сума економічного ефекту визначається шляхом застосування фіксованого коефіцієнта у розмірі 5 % обсягу відповідного ринку. Ці порядки розроблені з урахуванням рекомендацій, викладених у Керівництві Організації економічного співробітництва та розвитку (2014) (далі – ОЕСР).

При цьому у Керівництві ОЕСР (2014) 5 % вважаються умовною оцінкою ефекту лише для випадків, коли доведений прямий вплив на ціни, наприклад, у справах про зловживання монополюючим становищем. Погодження НПА такого впливу не передбачає.

З урахуванням викладеного Рахункова палата

ВИРІШИЛА:

1. Звіт про результати аналізу звіту Антимонопольного комітету України за 2024 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету (далі – Звіт), затвердити.

2. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Верховній Раді України у п'ятнадцятиденний строк.

3. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку та рекомендувати розглянути на засіданні.

4. Відомості про результати аналізу у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України.

5. Рішення Рахункової палати і Звіт надіслати Комітету та рекомендувати:

5.1. Внести зміни до Порядку № 85, передбачивши вимоги до висвітлення у звіті АМКУ за відповідний рік:

- розділу щодо сприяння розвитку добросовісної конкуренції, відповідних висновків і пропозицій;

- розділу щодо впливу результатів діяльності Комітету на виконання державного бюджету, відповідних висновків і пропозицій;
- планових та фактичних показників виконання завдань Комітету, аналізу виконання цих показників;
- повної інформації про результативні показники виконання бюджетної програми (планові та фактичні показники, відхилення, аналіз причин відхилень);
- інформації щодо захисту інтересів держави у судах з відповідним аналізом, окресленням недоліків, причин їх виникнення та шляхів розв'язання;
- інформації щодо сум заборгованості штрафів і пені, аналізу тенденцій, структури та стану її погашення;
- інформації щодо проблемних питань діяльності Комітету, причин та шляхів їх вирішення.

Термін виконання – 01.10.2025.

5.2. Внести зміни до Порядку № 105 щодо розрахунку, обґрунтування та уточнення оцінки економічного ефекту в частині погодження НПА.

Термін виконання – 01.10.2025.

5.3. З метою запобігання ухиленню від виконання остаточного рішення Комітету, розробити та впровадити систему превентивних заходів, спрямованих на забезпечення реального виконання рішень Комітету про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу, які оскаржуються в судовому порядку. Зокрема, передбачити:

- механізм оцінки ризику недобросовісної поведінки скажника;
- ініціювання забезпечувальних заходів у межах судового провадження;
- удосконалення внутрішніх процедур моніторингу стану активів суб'єкта оскарження в період розгляду справи.

Термін виконання – 01.01.2026.

6. Оприлюднити Звіт і рішення Рахункової палати на офіційному вебсайті Рахункової палати.

7. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Геннадія Пліса.

Голова

Ольга ПІЩАНСЬКА